

Lia-tädi lennumasin.

Meelis-Lauri Erikson

Orelimängu tahtsin ma lapsest saadik kuulda. Seda nimetati pillide kuningaks ja kuningaga oli kirikus ikka pistmist. Orelit võis kuulda juba summutatult kirikust väljaski. Juba kirikaia väraval oli seda kuulda: tumedat mühinat, urinat, sekka kõrgemaid toone, aga madalamad kostavad teadagi kaugemale. Lia-tädi mängis meil toona orelit. Mulle meeldis kuulata, kui ta harjutas, aga harjutas ta minu meelest alalõpmata. Nüüd ma tean: Lia-tädi tundis end selle suure pilli taga lihtsalt ebakindlalt, ta tegelikult kartis orelit mängida ja püüdis niisiis seda korvata visa ja vapra harjutamisega. Ja ta oli ka harjutanud endale külge karmi vanatüdrukust õpetajanna-hoiaku. Külmal ajal kandis ta mahalõigatud sõrmedega kindaid. Tegelikult ma ei tea tänini täpselt, mida ja miks Lia-tädi ikkagi pelgas ja miks ta tundis ebakindlust. Võibolla seetõttu, et ta pidas orelit suureks ja mehiseks pilliks, mida vaid mehed pidid mängima – võibolla tundis ta end vales rollis olevat. Tõsi, orelimängija ongi nagu suure masina juht. Sa ronid sinna üles oma „juhikabiini“ ja sul tuleb seda vallata; iga klapike ja liistuke peab töötama omaette ja kõigiga koos. Juhtimiseks on kaks rida (meil) klahve ja hulk nuppe imelike ja salapärase kirjadega. Bourdon, Zartflöte, Hohlflöte, Gamba, Prestant. Ja kogu seda masinavärki juhivad sina, sina üksi. Organist ongi nagu väike kuningas kirikus.

Tema juhib tegelikult kõike, mitte kirikuõpetaja. Orel juhib jumalateenistust. Orel võib kogu kirikuõpetaja jutu ka lihtsalt ära uputada, sõita sellest teerulliga üle. Ta sunnib kuulama ja lõpetab kõik muu, mis parajasti veel käsil on. Kõik omavahelise jutu, ja kui orel alustab mängimist, siis käib igast kirikus istujast läbi nõksatus – nüüd tuleb ... see! Samas jääb organist peaaegu alati varju; teda pole kunagi näha. Organist on vist ainus muusik, keda publik ei näe. Orel on alati suurem temast. Ta tuletab inimesele meelde tema õige koha – jääda varju, teha ruumi millelegi suuremale. Ja üks õige kunstnik jääb alati oma loomingu taha peitu. See on tähtis; kunstniku isik ja nimi pole oluline. Ta on vaid vahendaja. Nii on selle võimu ja vahendaja asi siin veel vägagi kahetine. Kes õieti juhib keda, kes on kuningas? Ka Lia-tädi hirm saab selgemaks, kui taibata, et ta tegelikult lausa paaniliselt kartis esinemist. Ja soovis vaid varju jääda, julgemata tunnistada, et ta saab oma rolliga hakkama...

Orelit tuli alailma remontida. Ikka ja jälle juhtus sellega midagi. Midagi ei töötanud. Või töötas valesti, näiteks jäi mõni vile huilgama. Siis tuli keegi hõreda habemega onu, rääkis midagi isaga ja nad ronisid koos üles orelirõdule. Mind kaasa ei lubatud. Mäletan, et too onu oli kõige vaiksem mees, keda ma teadsin; iial ei öelnud ta midagi üleaurust ja õigupoolest ei öeldnudki ta kunagi midagi. Kuid mis häält tegi kogu see masinavärk, kui onu suutis orelit jälle korda teha! Orel võis teha vägevast mürinast ja siis pehmet ning õrna paitust. Orel võis kujutada nii Jumala viha kui ka Jumala armastust. Ja Lia-tädi oli see, kes seda kõike pillist välja võlus. Mõnikord jumalateenistuse ajal tohtisin istuda tema lähedal. Ei, mitte tema kõrval orelipingil, sest see oli püha ja puutumatu. Vaid pisut eemal madalal taburetil. Ta tõstis mängupuldi kaane üles, pani põlema väikese lambi klaviatuuri kohal, siis vajutas väikesele mustale nupule oma selja taga. Midagi hakkas kohisema ja krägisema, orel puhus end täis, ta oli nagu lendutõusuks valmis õhupall, või pigem nagu vana-aegne dirižaaabel, mida olin näinud ühes raamatus, suur ja kohmakas lennumasin; täitsa uskumatu, et see masin võib lennata! Kellad löid, alt kostis inimeste suminat ja kõhatusi, Lia-tädi sättis noodiraamatu puldile, kohendas prille ja tõmbas lahti mõned registrinupud. Kõike seda tegi ta hoolega ja keskendunult, peaaegu vihaselt. Viimaks tõstis ta käed klahvidele ja hakkas mängima eelmängu. Ta oli võlur.

Lendasin unes. Lapsena. Nüüd vist olen selle oskuse kahjuks kaotanud. Lapsena lendasin vabalt ja kergelt. Seisin vist meie maja katusel või lausa korstna otsas, vaatasin alla. Teadsin, et see on võimatu; teadsin, et ma ei saa linnuna lennata, kuid hüppasin ikkagi õhku. Vähe aega kulus imestamisele. Imestamisele, et ma ikkagi ju lendan! Õhk kandis küll või oli see midagi muud, kuid ma lendasin. Keha sirgu ja pea ees. Tegin mõne tiiru maja kohal, siis tõusin järsu pöördega

kõrgemale. Tiirutasin puulatvade kohal ja söötsin taevasse, ikka kõrgemale. Mäletan, kuidas tuul vihises kõrvus. Täitsa ehtne lendamine. Ja see oli nii kerge! Midagi polnud vaja, ei mingeid tiibu ega muid abivahendeid, rääkimata mingist mõttetust ja labasest mootorist. Lendasin üha kaugemale. Ülevalt paistis kõik teistmoodi. Meie maja, pargipuud, ojalint. Eemalt lähenes kõrgepingeliinide mast. Lihtsalt lusti pärast loovisin täpselt ohtlikult urisevate teraskaablite vahelt läbi ja maandusin jalgadele väikesel heinamaal kõrgepingeliinide ümbruses. Siis sirutasin käed laiali ja hüppasin uuesti õhku, otse üles, pilvedele vastu. Päike tuli ootamatult välja ja pimestas mind. Kartsin, et nüüd kukun. Aga ei kukkunud, vaid võtsin uhke kaarega suuna taas meie maja poole. Kusjuures unes ma teadsin, et see kõik on unes. Aga vahet polnud. Ärgates oli imeliselt hea ja kerge tunne.

Lia-tädi on muidugi juba ammu surnud. Aga temast räägiti veel kaua. Räägiti, et tal oli kolm kleiti - talvel must, kevadel ja sügisel hall, suvel helehall, ta enda kavandite järgi õmmelda lastud. Ta elas üksinda ühetoalises korteris "uues majas". Räägiti, ja ma täitsa usun seda, et inimesed pidasid temast tagaselja lugu. Ja veel räägiti, et tema ainsa toa seinal oli kaks pilti raami sees. Üks oli õnnistav Kristus. Ja teine oli Amelia Mary Earhart.